

LBRIS

We know
books

Jordan Chimet

ÎNCHIDE OCHII ȘI VEI VEDEA

Ediția a patra, revizuită

Ilustrații de **Cristiana Radu**

Prefață de **Irina Petraș**

Notă asupra ediției și glosar de **Mircea Breaz**

Ediție îngrijită de **Mircea Breaz**

PREFAȚĂ - Călătorie în <i>Imaginară</i>	7
ÎNCHIDE OCHII ȘI VEI VEDEA ORAȘUL	11
În care povestirea noastră începe într-o dimineață ca toate celelalte (cel puțin așa se părea) în Vechiul Oraș	11
În care o veți afla (în fine!) pe fiica noastră Elli la postul său de mare judecător	17
În care vedem ziua sfârșindu-se în pace. Și mai este vorba și de un pelican albastru	26
În care e vorba, iarăși, de o judecată, și alte întâmplări mai mult sau mai puțin de crezut	34
În care, cu voia dumneavoastră, capitolul trecut se continuă în cel de față	43
În care intrăm până în vizuina lui Gagafu. Să sperăm că vom ieși cu bine	57
În care este vorba de Elli și de căpcăunul Gagafu. Mai pomenesc de asemeni și de meșterul Drăcovenie și alte întâmplări pe care le veți cunoaște la timpul convenit	64
Clipe de mare bucurie și un sfat (dar și o nemulțumire) a zânei Coralin. Plecarea zânei	79
O călătorie ciudată în care nimeni (dar chiar nimeni) nu-i găsit acasă	86
În care îi vom cunoaște (deși destul de târziu) pe ceilalți prieteni ai lui Elli: Belizarie, Adelaida și Samson	105
În care este vorba de un sfat cu dregătorii, care nu se mai sfârșește. De sosirea unor cântăreți și a unui circ cu faimă mare. Se mai povestește și de hotărârea care s-a luat la sfat	124

O seară la circ și cele ce-au urmat	138
În care este vorba de presimțirile acelei seri și, din păcate, de împlinirea acelor presimțiri	147
În care vom pomeni la început de adevărații drumeți, apoi de răpitorii lui Elli. Vin la urmă și alte surprize la care nici nu vă gândiți	153
Încă o judecată, asta mai cumplită decât toate: judecata piticilor	160
Bocete (și nu prea) în pădurea cea mare	169
În care se arată frământarea lui Belizarie, Adelaida și Samson. Întâmplarea cu un prieten vechi și, peste tot capitolul, mare belșug de lacrimi	175
În care îi vom cunoaște mai îndeaproape pe cei șapte pitici și pe principii lor, Cuc și Muc	185
Ce se întâmplă în acest timp în vechiul Oraș	192
În care ni se povestește tulburarea ce m-a cuprins. Drumuri în noapte și întâlniri cu cunoștințe vechi	203
Zile și nopți petrecute în pădurea piticilor. Nemaipomenita întâmplare cu porcul	209
Ce făcea Hector? Zile de bucurie amestecate cu tristețe	224
Din nou la drum. Din nou o vorbire fără folos și din nou o mâhnire	229
În care vom căuta iarba-fiarelor. Cu ce rost, se va afla mai la vale	239
Ce a spus Cuc și ce s-a întâmplat cu cuvintele lui	244
Și uite așa s-au dat pe față toate	255
În care mai am doar aceste biete cuvinte de spus	267
GLOSAR	273
NOTĂ ASUPRA EDIȚIEI	281

**În care povestirea noastră începe
într-o dimineață ca toate celelalte
(cel puțin așa se părea)
în Vechiul Oraș**

Părea că va fi o zi ca toate celelalte. Cel puțin așa credeau toți, de la vlădică până la opincă, și pe bună dreptate. Căci cine credeți dumneavoastră că ar fi putut fi, dis-de-dimineață, de altă părere? Căci chiar așa, să fii de altă părere, fără niciun folos și încă din zori, la ce bun, vă întreb. Nu, nu-mi răspundeți, simt că sunteți înțelepți și-mi dați dreptate pe tăcute.

Se luminase devreme, ca de obicei. E adevărat, soarele nu era încă de trei sulițe pe cer, era numai de o suliță și jumătate, dar oricum era și asta nu-i de lepădat nicicând. Apele fluviului erau încă în pâclă, dar curând-curând negura se risipi, volbura se ridică (văzând cu ochii) spre nori și în port ai fi putut zări atunci caicele, remorchererele, pontoanele, bărcile pescărești. În larg, vasele cu abur. Erau de toate neamurile și din toate cotloanele pământului, de la soare-răsare și soare-apune, ba chiar și de mai departe. Veneau străinii în Vechiul Oraș, ca la o pleașcă - și nu se înșelau, dumnealor, defel -, să facă negoț, să iubească, să petreacă. Unii, domoli ca niște căprioare în păduri sau ca frunzele de dafin în grădini, alții țâfnoși ca mistreții - pe care nimeni, după câte știm, nu i-a văzut cu zâmbetul pe buze -, gata să-ți caute chichiță în tot ce faci. Mă rog, niște pramatii; nu merită să mai vorbim de ei.

Și cât de făloși se arătau cu toții în societate! Puteai să crezi că la prânz mâncau nu pilaf de orez ca tot românul, ci pilaf de mărgăritare. Unii purtau atârinate de urechi, de nas și de buze, frumoase inele de aur, obicei, din păcate, necunoscut prin părțile noastre. Vă jur că am văzut marinari care se plimbau după chef în două cupele, făcând

LBRIS

We know
books

IBO

We know
books

ocolul Oraşului: într-o cupea se tolăneau osteniţi dumnealor, în cealaltă îşi aşezau gambeta, bereta sau chipiul. Dar ce m-am apucat eu aici să povestesc? Marinarii de oriunde ar fi venit, din Țările lor minunate (din Țara Pisicilor, Principatul Dinților de Balenă, Ducatul Cantalupului, Babilon sau chiar din Statele Unite), nu au niciun amestec în povestea noastră. Să rămână deci pe caicele lor, spălând podelele, curățându-și flintele și năvoadele, scriind scrisori de dor și fumând din narghilele tutunurilor lor aromate. Cu părere de rău, dar nu le-am putut găsi niciun loc în această carte. Poate în ultimul capitol să mai aduc vorba despre ei, sunt și eu curios dacă voi avea atunci mai mult noroc. Oricum, nu promit nimic. Să ajungem cu bine până atunci și vom vedea.

Spuneam la început că va fi o zi ca toate celelalte. Ce *părea* că va fi o zi ca toate celelalte. Într-adevăr, *părea*. La colțuri își luaseră locurile samsarii, telalii, misiții, pârlitii și alți șurupari și fărtați de-ai lor, de teamă să nu le scape cumva vreun plocon. Harnici și inimoși oameni, cred că nu închideau ochii nici noaptea, ca huhurezii. Unii, după cât se zvonise în Oraș, erau vestiți pentru pieile de cloșcă pe care le vindeau, alții negociau checheriță sau purici din Samarkand – al căror lapte, spuneau ei, era tămăduitor pentru orice beteșug –, alții tocmai desfăceau biserica Sfintei Sofii. Mare chilipir! puteai să obții chiar și cupola pe un preț de nimic. Străinilor le vindeau mălură, năduf, belele moldovenești și alte roade ale pământului. Harnici negustori, cum am mai spus, vedenie să fi fost și tot scoteai un pitac de preț din pungă, cucerit de vorba lor dulce.

Pe ulițe începeau căraușii. Pe strada Brăilei, coborau tramvaiele cu târgoveții care porneau grăbiți înspre trebile lor de fiecare zi: unii la pescuit, alții la ceainării, alții la plimbare.

Și zarva dimineții era gata. Legea pământului cerea să nu te miri de nimic. Dacă îți deschidea poarta în zori nu lăptarul, ci o fantasmagorie, un inorog sau o Pasăre Fenix, de care ai auzit pomenindu-se numai în cărți, dar de văzut nu le-ai văzut niciodată, nu-ți făceai cruce, nu cădeai în genunchi, și nici nu te prăbușeai pe podele ca o găină pioasă, slabă de cuget. Îți luminai fața și inima și întrebai simplu: „Bună dimineața, oaspete! Nu dorești dumneata o cafea cu caimac, un pahar cu salep sau niște cușcuș?” Îmi amintesc cum, într-o zi, fiind în tramvai (calul meu murg de la caretă își ceruse zi liberă pentru a se duce la dentist), am întâlnit o Cămilă. Își luase bilet în stația din port ca orice român cumsecade și

acum stătea la fereastră, minunându-se și crucindu-se tot timpul. Prea bine nu stătea ea pe scaun, închipuți-vă numai cum arăta, dar nu se plângea și nu făcea scandal. Un hamal din Vadul Ungurului o privi cât o privi și apoi dornic de taifas intră în vorbă:

— Mi se pare că nu v-am mai văzut prin Oraș. Nu sunteți de prin partea locului?

— Defel, răspuse grăbit Cămila. Tocmai am sosit în port cu un vas englezesc de pasageri. De felul meu sunt din Sahara.

— Bine ați venit atunci, glăsui un altul, pipernicit de nu i se vedea nici fruntea. Și dacă-mi permiteți să vă întreb, cu ce rosturi v-ați abătut pe țărmul nostru? Aveți ceva de vândut? De cumpărat? De închiriat? De împrumutat?

— Pe Mohamed, spuse vesel Cămila (care se pare că era, de legea ei, mahomedană), dacă îmi stă gândul la așa ceva – deși aș fi putut fi ispitită de multe, căci numai privind în jur și văd atâtea minunății. Dar tâlcul călătoriei mele e altul: sunt în călătorie de nuntă.

— Asta da, veste de veselie, s-au bucurat toți călătorii, foarte pricepuți în asemenea treburi. Un loc mai bun decât al nostru pentru o tânără pereche era greu de găsit. Și unde este doamna, soția dumneavoastră, dacă ne îngăduiți întrebarea?

— Cum unde? se miră Cămila, nevenindu-i să-și creadă urechilor. Cum, unde? Acasă. Să aducă nisip din Sahara și să-l așeze în grădină (și apoi să-l ia din grădină și să-l așeze în Sahara). Să dea zor cu muncile câmpului, să hrănească pruncii, să strângă curmalele în coșuri, și toate celelalte. Că doar nu era să plecăm amândoi de-acasă și să lăsăm ferma singură.

(Am putut-o chiar auzi cum murmură pentru sine, după câteva clipe, resemnată și înțeleaptă:

— De treabă oameni, n-am ce zice, dar tare naivi. De! alți oameni, alte obiceiuri...)

Să te întâlnești cu o Cămilă în tramvai, nu-i un lucru chiar la îndemâna oricui, nu-i așa? E aproape o minune, dacă stai să te gândești bine. Și cu toate astea nimeni nu se miră. Minunea nu se mira de existența noastră, noi nu ne mirăm de existența minunii. Ba dimpotrivă, fiecare se străduia să-i fie de folos cum putea, dar din toată inima, oaspetelui îndepărtat: unul s-a oferit să-i vândă niște mere pădurețe, altul încă o cocoasă. Un marinar (iaca, iar am adus vorba de ei!) se hotărî

pe loc să-i închirieze cataractele Nilului și niște valuri din Mediterana. Când am coborât din tramvai, zarva lor prietenească era în toi. Eu nu am mai putut zăbovi, căci ajunsesem acasă, unde mă așteptau soția și fiica mea, Elli.

Ajunsesem așadar pe strada Columb. Sincer vă spun, nu cred să fie în lumea noastră o stradă mai însemnată. Poate în altă lume. Glasul micuței Elli l-am auzit de departe. De altminteri, soarele ajunsesese, în fine, de trei sulite pe cer. *Se părea* deci că toate sunt la locurile lor, că va fi o zi ca toate celelalte, că nimic pe lumea asta unde trăim acum nu-i schimbat. Cel puțin *așa credeam* noi. Dar vai, cât ne înșelam, cum veți vedea în curând.

Și tu, dragă cititorule, dacă ai fi fost găină, de pildă – cum sper –, te-ai fi putut lesne strecura prin zăbrelele grădinii noastre și acolo ai fi putut asista la cea mai uimitoare judecată, din câte i-a fost dat în viață unei găini să vadă.

Cum era și firesc, fiica noastră Elli prezida judecata de Fiecare Dimineață. În grădină puteai zări, claie peste grămadă, pe crengi, pe straturile de flori și pe acoperișul chioșcului, întreg Orașul. Poate că mai lipseau pe ici, pe colo câțiva, dar toată Lumea Distinsă era de față. Păsăretul liber de la margini, de dincolo de tunel și dinspre vii, stătea în primele rânduri. Venise care mai de care, cu cățel, cu purcel, fâlfâind din pene, din aripi și din cozi, bucuroși de petrecerea care li se oferea. Adevărul era că se simțeau toți tare dornici de sindrofie, la teatru se duceau rar, la nunți nu prea erau poftiți, la iarmaroc nu și-ar fi putut vinde decât ouăle și cine oare ar fi putut săvârși asemenea mârșăvie? Și dacă nu le-ar fi rămas cel puțin înmormântările - ce-i drept, astea fără cusur: cu cai îmbrăcați în prapuri negre, cu calici cât vezi cu ochii și pe deasupra și muzica militară -, viața le-ar fi părut tare amară.

Printre dalii se așezaseră Orătăniile, de-a valma. Nu mai știau nici ele care-s ale noastre, care ale vecinilor. Ele erau, mai ales, bucuroase să asiste la executarea sentințelor. Se jeluiau cu gura până la urechi, dar își dădeau coate și nu ar fi închis una un ochi când cădeau capetele (altora). Dar văd că dumneavoastră mă țineți cu vorba și Judecata de Astăzi este gata să înceapă.

— Declar ședința deschisă, rosti după lege Elli. Care este împri-
cinatul și aș mai vrea să știu și cine va susține acuzarea.

— Cu voia Măriei Tale, spuse un Plisc de Cioară, procurorul se și
află la datorie, gata să vă prezinte primul caz, vinovatul fiind...

— O clipă, se miră judecătorul Elli. Mă înșel eu sau ești într-adevăr
un Plisc de Cioară?

— Nu vă înșelați defel. De altminteri, mai adăugă el cu șiretenie, un judecător nu se poate înșela niciodată.

— Păi cum așa? Și Cioara unde este? Știe unde te afli dumneata acum?

— Știe și nu prea, răspunse cam încurcat Pliscul. I-a fost cam greu să se trezească azi-dimineață și atunci am venit singur. M-am gândit că, dacă mă grăbesc să-mi fac slujba la Judecată, îmi rămâne timp berechet să fiu înapoi până la prânz.

— Și dacă biata Cioară are totuși nevoie de dumneata? Dacă vrea, de pildă, să vorbească prin somn?

Întrebarea era cu rost, căci așa vrea să știu cine n-a vorbit măcar o dată în viața lui în somn? Pliscul se roși, înghiți în sec (operație care-i reuși de minune) și tăcu mâlc.

— Bine, bine, reluă cu amărăciune judecătorul Elli, acum treacă, meargă, a doua oară însă să nu se repete. Spuneai că vrei să propui cazul...

— ... lui Kir Foti postăvarul de pe strada Brașoveni, se grăbi să răspundă cu inima ușoară (dacă putem vorbi astfel) Pliscul. Pentru a doua oară și-a lăsat papagalul timp de o săptămână întreagă fără pâine, fără apă (de vin ce să mai vorbim sau de o plăcintă moldovenească).

— Sărmanul papagal, l-au jeluait îndată niște inimi bune din Adunare. Și pentru ce atâta înverșunare împotriva unui biet suflet de creștin?

— Pentru că nu reușise să învețe TABLA ÎN-MUL-ȚI-RII, silabisi cu greutate Pliscul - își pusese și ochelarii -, din actul de acuzare.

— Dar a reușit cineva vreodată? s-au mirat cu bună-credință unii.

— Într-adevăr, spuse și Elli, după ce-și veni din uimire, ar trebui să fii mag, vrăjitor sau vițel cu două capete, ca să te poți lăuda că știi tabla înmulțirii pe de rost și nici atunci n-aș fi sigură că ai reușit să o înveți cu adevărat.

— Mare năpastă pe capul bietului papagal, plânse cu lacrimi amare un Godac aproape adormit la soare.

— Pe coada mea, se oțări o Găină Stânjenie, dacă tu, Judecătorule, nu va trebui să-i dai acestui neom o pedeapsă aspră cum nu s-a mai dat vreodată în aceste locuri, să le fie drept pildă vie - sau moartă - tuturor procleților din Oraș: să plătească dumnealui drept bir tuturor celor de față câte o baniță de porumb și una de mei, iar papagalului să-i mai dea în plus și o vestă de catifea.

LIBRIS | We know books

— Cine fură azi un ou mâine va fura un bou, rosti înțelept un măgăruș cam fudul de urechi, care înțelesese din cuvântări numai o parte (și anume: virgulele, punctele și semnele mirării).

Când se ridică Elli Judecătorul, toată lumea amuți. A mai încercat o costarcă să afle cu cine s-a măritat fiica pastorului, ce a mâncat de Paște primarul, când începe echinocțiul de toamnă, dar cum nimeni nu i-a răspuns, s-a resemnat. A bombănit de câteva ori, că ce, ea e mută, de nu i se dă voie să rostească două-trei cuvinte la petrecere? Că, dacă trebuie să stea ca moarta în păpușoi, nu mai simte nicio bucurie și atunci preferă să-și măture curtea și să dea de mâncare la plozi, decât să mai rămână o singură clipă la Judecată. Dar nu făcu niciun pas spre poarta grădinii, ci, deschizându-și bine urechile, sorbi toate cuvintele sentinței pe care le pronunța Elli.

— Ei bine, să nu se îndoiască nimeni de pedeapsa pe care o vom da, căci prea e nedreptatea strigătoare la cer. Să fie drept pildă pe tot pământul, până la primul colț. Dar zic să-i lăsăm și nefericitului o brumă de speranță măcar, că n-om fi negri la suflet ca ienicerii care dormeau cu iataganele în dinți. Hotărâsc, deci, ca Kir Foti să fie de acum încolo nu postăvar, ci stropitoare.

Și, întinzând brațul spre cer, o flăcăruie albastră străbătu cerul. Mulți s-au jurat - când le-au povestit mai târziu nepoților lor toată întâmplarea - cum au văzut cu ochii lor (și nu cu ai altora) trăsnetul minunii luminând văzduhul. Și într-adevăr, cum s-a aflat mai târziu, în acea clipă Kir Foti s-a prefăcut în stropitoare.

Înțeleaptă hotărâre, slăvită de toți. Căci în Oraș erau nenumărați postăvari și numai două-trei stropitori. Bietele bătrâne nu aveau cu ce-și îngriji grădina, cu ce-și uda florile din curte sau din glastre. (Ele au lăudat din toată inima înțelepciunea copilei noastre și au sperat că măcar încă cincisprezece-douăzeci de postăvari să fie prefăcuți în stropitori, iar ceilalți în greble, sape și seceri de care de asemeni duceau mare nevoie.)

Din mulțime se auzi însă un glas pricăjit, văitându-se:

— Dar tu cine mai ești, micule, spuse Elli, aplecându-se să vadă mai bine stărpitura din fața sa, care își făcuse loc numai cu chiu și vai până la masă.

— Eu sunt un 5, spuse vocea. Mai exact sunt un biet 5.

Într-adevăr, așa era. Nu mințise defel. Era un 5 cum foarte des întâlnești într-o problemă de aritmetică.